

Список використаних джерел

1. Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації: Монографія. – К.: Юрисконсульт, 2006. – 1048 с.
2. Красницький І. В. Історичні передумови сучасного кримінального законодавства Франції // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. – 2000. – Вип. 35. – С. 371–376.
3. Українське кримінальне право. Загальна частина : підручник / за ред. В. О. Навроцького. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – С. 18–19.
4. Красницький І. В. Французький досвід кодифікації кримінального законодавства та можливості його використання в Україні // Систематизація законодавства в Україні: проблеми теорії і практики: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1999. – С. 459–462.

Кришевич Ольга Володимирівна,
професор кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, професор;
Задніченко Сергій Іванович,
заступник начальника Департаменту
документального забезпечення –
начальник управління організаційного
забезпечення та контролю Національної
поліції України

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ УХИЛЕННЯ ВІД ПРИЗОВУ НА СТРОКОВУ ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ, ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ЗА ПРИЗОВОМ ОСІБ ОФІЦЕРСЬКОГО СКЛАДУ

Згідно ст. 17 Конституції України захист суверенітету й територіальної цілісності України, забезпечення економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу особливо і це питання стосується сьогодення. Згідно ч. 2 ст. 65 Конституції України громадяни України проходять військову службу і як зазначено в ч. 1 ст. 2 ЗУ від 25 березня 1992 р. № 2232-ХІІ «Про військовий обов'язок і військову службу» (далі – ЗУ № 2232-ХІІ), військова

служба у ЗС та інших військових формуваннях є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я та віком громадян України, пов'язаній із захистом Вітчизни.

Строкову військову службу громадяни України проходять відповідно до законів України у ЗС та інших військових формуваннях з метою здобуття військово-облікової спеціальності, набуття практичних навичок і умінь для збройного захисту Вітчизни. Громадянам України, які мають освітній ступінь вищої освіти не нижче бакалавра, пройшли повний курс військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу, склали встановлені іспити та атестовані до офіцерського складу, присвоюється відповідне первинне військове звання офіцера запасу. У разі потреби вони за наказом Міністра оборони України підлягають *призову для проходження військової служби осіб офіцерського складу* (ст. 9 ЗУ № 2232-ХІІ).

*Ухилення від призову на строкову військову службу або від призову на військову службу осіб офіцерського складу шляхом дії може полягати в заподіянні призовником собі тілесного ушкодження або іншого штучного погіршення стану здоров'я, симуляції хвороби, наданні неправомірної вигоди лікарю або працівнику військкомату тощо з метою створити умови для визнання призовника з тих чи інших причин особою, яка не підлягає призову. У разі вчинення кримінального правопорушення шляхом дії він вважається *закінченим* з моменту, коли призовнику вдалося незаконно звільнитися від призову на військову службу. При цьому, якщо ухилення від призову пов'язане з підробленням документа (ст. 358 КК) або наданням неправомірної вигоди (ст. 369 КК), вчинене має кваліфікуватися за сукупністю кримінальних правопорушень.*

Щодо *військового обов'язку громадяни України поділяються на такі категорії*: допризовники – особи, які підлягають приписці до призовних дільниць; призовники – особи, приписані до призовних дільниць; військовослужбовці – особи, які проходять військову службу; військовозобов'язані – особи, які перебувають у запасі для комплектування ЗС та інших військових формувань на особливий період, а також для виконання робіт із забезпечення оборони держави; резервісти – особи, які в добровільному порядку проходять службу у військовому резерві ЗС, інших військових формувань і призначені для їх комплектування в мирний та воєнний час (ч. 9 ст. 1 ЗУ

№ 2232-ХІІ). Але кримінальній відповідальності підлягають лише призовники та військовозобов'язані.

Строк, протягом якого особа ухиляється чи має намір ухилитися від призову (назавжди, на строк одного призову, на невизначений час), на кваліфікацію дій не впливає.

Для кваліфікації дій особи за ст. 335 КК обов'язковими є проходження медичної комісії з позитивним висновком про придатність до військової служби, наявність рішення районної (міської) призовної комісії, вручення призовнику письмової повістки з указаними місцем і точним часом явки для відправки у війська. Повістка може вручатися й іншим особам (батькам, опікунам, адміністрації навчального закладу тощо), але про це має бути поставлений до відома призовник (п. 6 ст. 14, п. 8 ст. 15, п. 9 ст. 29 ЗУ № 2232-ХІІ). Неприбуття призовника без поважних причин для проходження медичної комісії є не кримінальним правопорушенням, а адміністративним правопорушенням (ст. 210 КпАП).

Відповідно до ч. 1 ст. 24 ЗУ № 2232-ХІІ *початком проходження військової служби* є: день відправлення у військову частину з обласного збірного пункту – для громадян, призваних на строкову військову службу; день відправлення у військову частину з районного (міського) військового комісаріату – для громадян, призваних на військову службу за призовом осіб офіцерського складу

Особа, котра будь-яким способом сприяє іншій ухилитися від призову на військову службу (вводить інфікуючий реагент шприцом під шкіру з метою виникнення у призовника флегмони, що зумовлює тривале лікування; надає неправомірну вигоду працівникам військового комісаріату), несе відповідальність як співучасник, передбаченого ст. 335 КК. Вони можуть бути різними, як-от: підроблення документів про тимчасову непрацездатність (хворобу), умисне заподіяння собі тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, пропозиція надати чи надання працівникові військомату неправомірної вигоди як умови непризову до військ тощо. Якщо спосіб ухилення сам по собі містить ознаки окремого складу кримінального правопорушення, вчинене слід кваліфікувати за сукупністю відповідних кримінальних правопорушень.

Суб'єктом по ст. 335 КК є громадянин України, який підлягає черговому призову на строкову військову службу і якому не надано відстрочку. Відстрочка від направлення для проходження базової військової служби надається призовникам,

які: визнані тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я; навчаються у закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти, вищої духовної освіти за денною або дуальною формою здобуття освіти, в інтернатурі або докторантурі (зазначена відстрочка надається до досягнення особою 24-річного віку); обрали відповідний рік, в якому бажають пройти базову військову підготовку; мають право на звільнення з військової служби через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначається частиною дванадцятою статті 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу». Відстрочка від направлення для проходження базової військової служби надається призовникам, яким повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення або стосовно яких кримінальна справа розглядається судом, до прийняття відповідного рішення.

Не підлягають кримінальній відповідальності за ст. 335 КК громадяни України, які відповідно до ст. 18 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» звільняються від призову на строкову військову службу в мирний час: які визнані за станом здоров'я непридатними до військової служби в мирний час; які до дня відправлення на строкову військову службу досягли 27-річного віку; які виконали обов'язки служби у військовому резерві протягом строків першого та другого контрактів; батько або мати, рідний (повнорідний, неповнорідний) брат або сестра яких загинули, померли чи стали інвалідами під час проходження військової служби або зборів військовозобов'язаних (призовники, які мають право на звільнення від призову на цій підставі, можуть його не використовувати); які до набуття громадянства України пройшли військову службу в інших державах; які були засуджені за вчинення кримінального правопорушення до позбавлення волі, обмеження волі, у тому числі зі звільненням від відбування покарання; яким після закінчення вищих навчальних закладів присвоєно військові (спеціальні) звання офіцерського (начальницького) складу.

Не можуть бути суб'єктами особи призовники, які призиваються для проходження альтернативної невійськової служби. Лише в разі ухилення громадянина від неї або вчинення ним під час її проходження інших дій, на вчинення яких він згідно з ч. 1 ст. 8 ЗУ від 12 грудня 1991 р. № 1975-ХІІ «Про альтернативну (невійськову) службу» не має права (участь у страйках, зайняття підприємницькою діяльністю та ін.), він може підлягати призову на

строкову військову службу на загальних підставах (ч. 3 тієї ж статті). *Не підлягають кримінальній відповідальності* особи, які отримали відстрочку від призову на строкову військову службу за рішенням районної (міської) призовної комісії за сімейними обставинами, станом здоров'я, для здобуття освіти та продовження професійної діяльності (ст. 17 ЗУ № 2232-ХІІ). Відстрочка від призову на строкову військову службу надається також призовникам, яким повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення або стосовно яких кримінальна справа розглядається судом, – до прийняття відповідного рішення. Підлягають виключенню з військового обліку, а отже не можуть бути суб'єктами ухилення від призову на строкову військову службу, особи, засуджені до позбавлення волі за вчинення тяжких чи особливо тяжких злочинів, а також особи, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру (п. 6 ч. 6 ст. 37 ЗУ № 2232-ХІІ).

Список використаних джерел

1. Кримінальний Кодекс України. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Д. А. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джузі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. – К.: Юрінком Інтер, 2017. – 1104 с.

Кубальський Владислав Нарцизович,
старший науковий співробітник відділу
проблем кримінального права,
кримінології та судоустрою Інституту
держави і права імені В. М. Корецького
НАН України, кандидат юридичних
наук, доцент

ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЕКОНОМІЧНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ

В умовах збройної агресії росії проти України перед державою постали нові виклики і загрози, пов'язані з необхідністю удосконалення охорони економічного суверенітету України кримінально-правовими засобами. На сьогодні не викликає заперечень думка науковців про те, що політична незалежність без економічної незалежності не забезпечує повного